

**Lliçó de graduació
de la promoció *2012*
Antoni Bosch,**

**professor del Departament
d'Economia i Empresa**

Barcelona, 15 de desembre del 2012

Bona nit a tothom,

“Estem patint, ara mateix, un atac violent de pessimisme econòmic. És habitual sentir la gent dir que el període d'enorme creixement econòmic que ens ha precedit s'ha acabat; que la ràpida millora dels nivells de vida que hem viscut a partir d'ara es frenarà; que en la propera dècada és més probable una reducció de la prosperitat que no pas una millora.

” Jo crec, però, que aquesta és una interpretació molt equivocada del que ens està passant. Estem patint no els reumatismes propis d'una edat avançada, sinó els dolors que acompanyen uns canvis massa ràpids, un ajust entre un període econòmic i un de nou.

” La depressió mundial actual, l'enorme anomalia de l'atur en un món ple de desitjos i necessitats, els desastrosos errors que hem comès, tot això no ens deixa veure què és el que està passant sota la superfície; ens impedeix fer una verdadera interpretació de la tendència de les coses.

” El meu propòsit aquí no és, però, el d'examinar el present o el futur immediat, sinó lliurar-me de les visions miops i aventurar-me en el futur.

Bé, excepte pel “bona nit a tothom” amb què he començat aquesta lliçó, el que us he llegit fins ara és una traducció literal i fefaent d'un text que va escriure J. M. Keynes l'any 1930, sota el títol “Economic Possibilities for our Grand-Children”.

Com podeu constatar, plus ça change, plus ça revient au même: les coses no canvien gaire, oi?

Doncs, permeteu-me que us porti la contrària. Penso que estariem molt equivocats si creiéssim que les coses no canvien. Precisament, en els anys posteriors a l'article de Keynes i, molt especialment, en els darrers vint anys, la ciència ha fet tants progressos que ara jo em puc permetre “aventurar-me en el futur”, com proposava Keynes, amb un grau de realisme i precisió fins ara desconegut.

I quan dic que la ciència ha fet enormes progressos estic pensant concretament en dues ciències (i no, malauradament, en l'economia, que darrerament està passant per un moment que podríem qualificar-lo de delicat). Es tracta de la neurociència i la cosmologia. Crec que els recents descobriments que s'han fet en ambdues ciències ens permeten entendre molt millor qui som, i quines són les nostres responsabilitats.

La neurociència ha deixat clar que tu, i jo, i cadascun de nosaltres, no som els amos estrictes del nostre pensament i de les nostres decisions. A cada instant els sentits ens aboquen en el cervell milions i milions de noves informacions. Però la ment només en pot ser conscient d'una quarantena. La resta de les informa-

cions passen a alimentar les nostres emocions, emocions que la neurociència ha descobert que són determinants, sense que nosaltres en siguem conscients, de la gran majoria de les nostres decisions. Però també, en un altre sentit, som poc amos dels nostres actes. Em refereixo al fet que, abans que res, som els hereus d'un gran riu de coneixements que es nodreix de fonts molt diverses, des del mateix inici de l'univers.

Així, de la informació que hem anat acumulant al llarg de milers de milions d'anys, en diem química del cervell. De la informació que ve dels darrers centenars de milions d'anys, a partir de la primera cèl·lula, pel camí dels nostres ancestres animals, en diem gens. De la informació que ens ha arribat al llarg dels darrers milers d'anys, en diem moral. De la informació transmesa al llarg de centenars d'anys, en diem cultura. De la informació de les darreres dècades, en diem família i amics, i de la informació que has absorbit en els darrers quatre anys a la Pompeu, en diem educació.

Tot això és informació que des de la profunditat del passat còsmic ens nodreix, de camí cap al futur. Cada humà és com un peix envoltat per un enorme riu d'informació i de coneixements. Sense aquest riu no som res, és que ni tan sols existiríem! Aquesta visió, certa, real, vertadera de la nostra dependència de resmes i resmes d'informació passada ens ha de fer modestos. Modestos de no ser gairebé res per nosaltres sols.

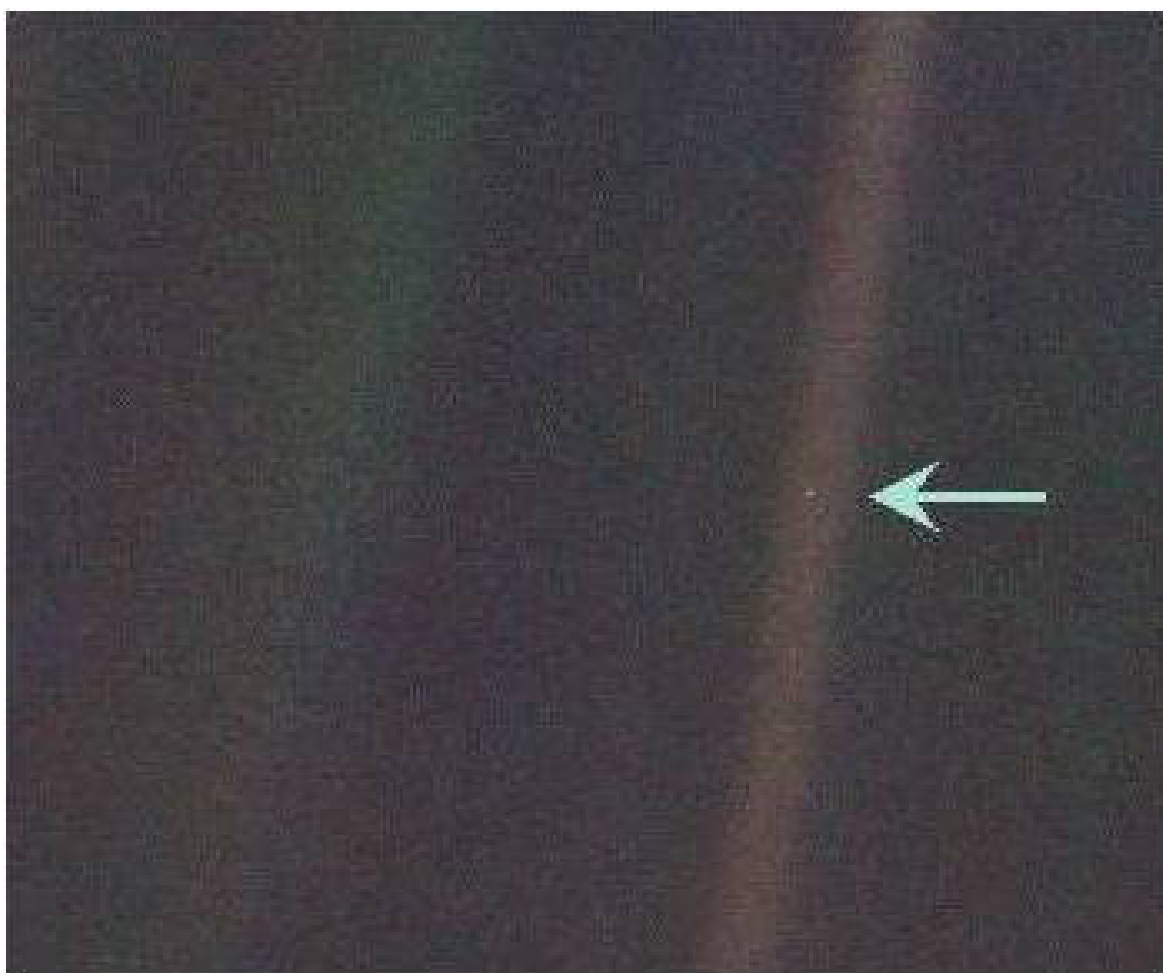
Ara bé. Si dels descobriments de la neurociència passem als de la cosmologia més recent, veurem que si com a individus no som gairebé res, com a espècie ho som gairebé tot.

Mentre que en els darrers 300 anys, la concepció prevalent de l'univers, el que sovint se'n diu la concepció newtoniana, identificava el nostre planeta i la humanitat com un granet de sorra en la perifèria d'un mar gegantí...

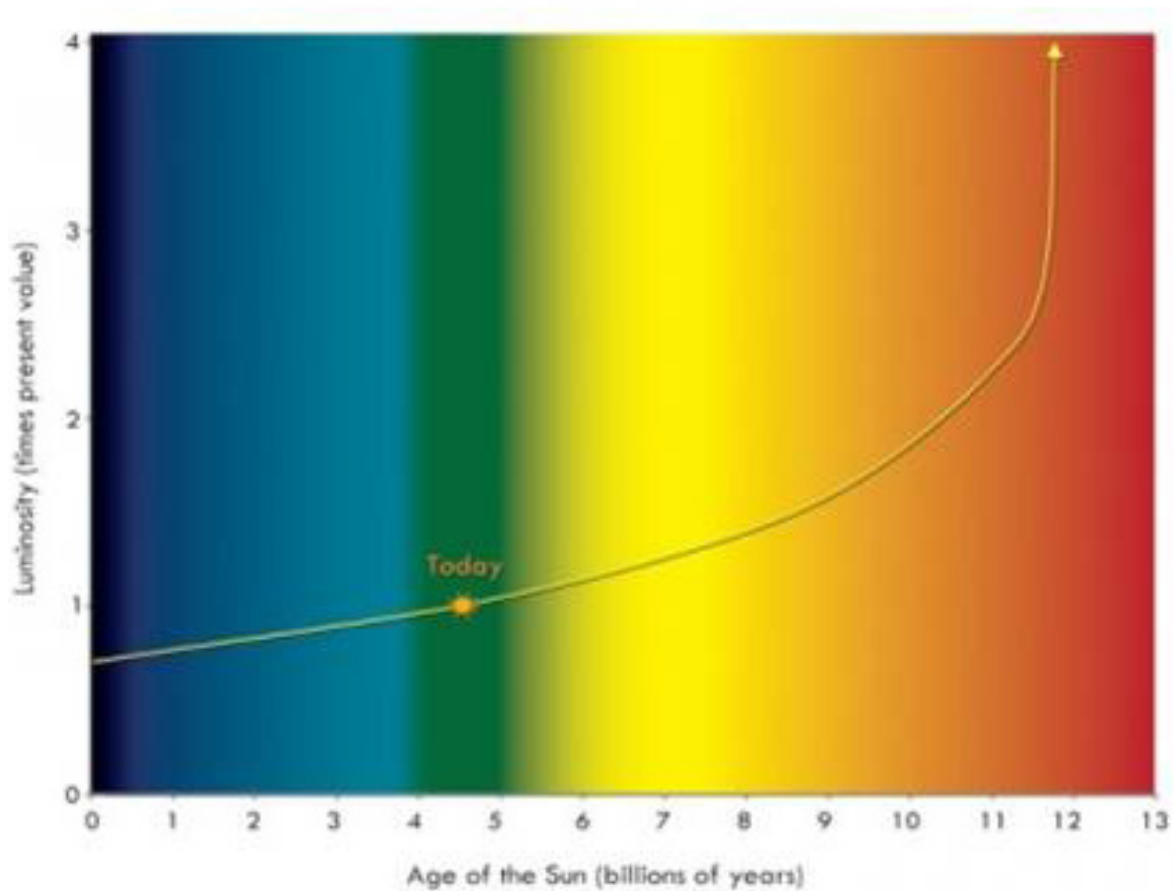
... la nova cosmologia atorga a la Terra i, en particular, a la nostra espècie unes característiques excepcionals, en un lloc i un moment privilegiats. Que ens col·loqui en un lloc privilegiat no vol dir que ens situï en el centre de l'univers.

El lloc és privilegiat per moltes raons. Per exemple, perquè des d'on som ara podem veure milers de milions de galàxies que en poc temps (poc temps en cosmologia poden ser uns quants milers de milions d'anys) desapareixeran per

sempre de la nostra visió, degut a l'expansió de l'univers. En particular, el nostre temps és privilegiat perquè ara encara podem capçar, i estudiar, els senyals del Big Bang primigeni; però aquests senyals desapareixeran per sempre dintre de poc i ningú no podrà mai més observar, i per tant entendre, què va passar en aquell moment decisiu.

Però també és un temps privilegiat, fixeu-vos, perquè una miqueta abans o una miqueta després d'ara no haguéssim pogut existir.

Baixant, si em permeteu, per un moment a la Terra, també el temps en què vivim és certament privilegiat. Fixeu-vos en els gràfics següents, tots ells mostrant que precisament ara, en els darrers 100 anys, ens hem col·locat en la punta d'un creixement exponencial:

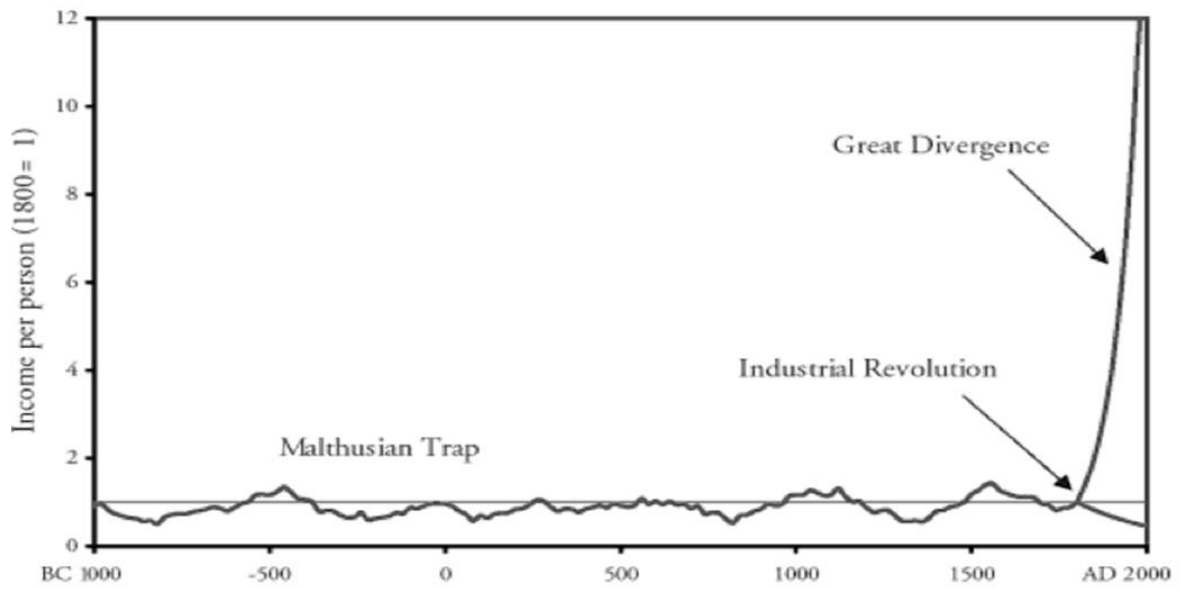
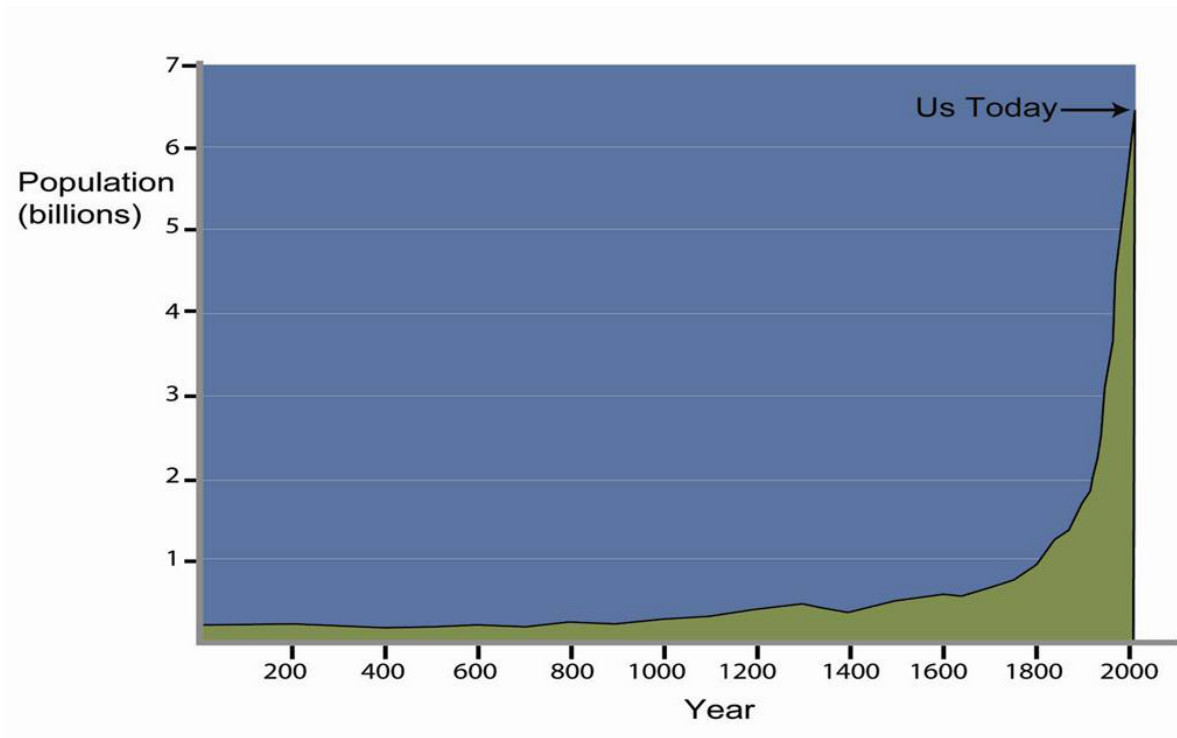
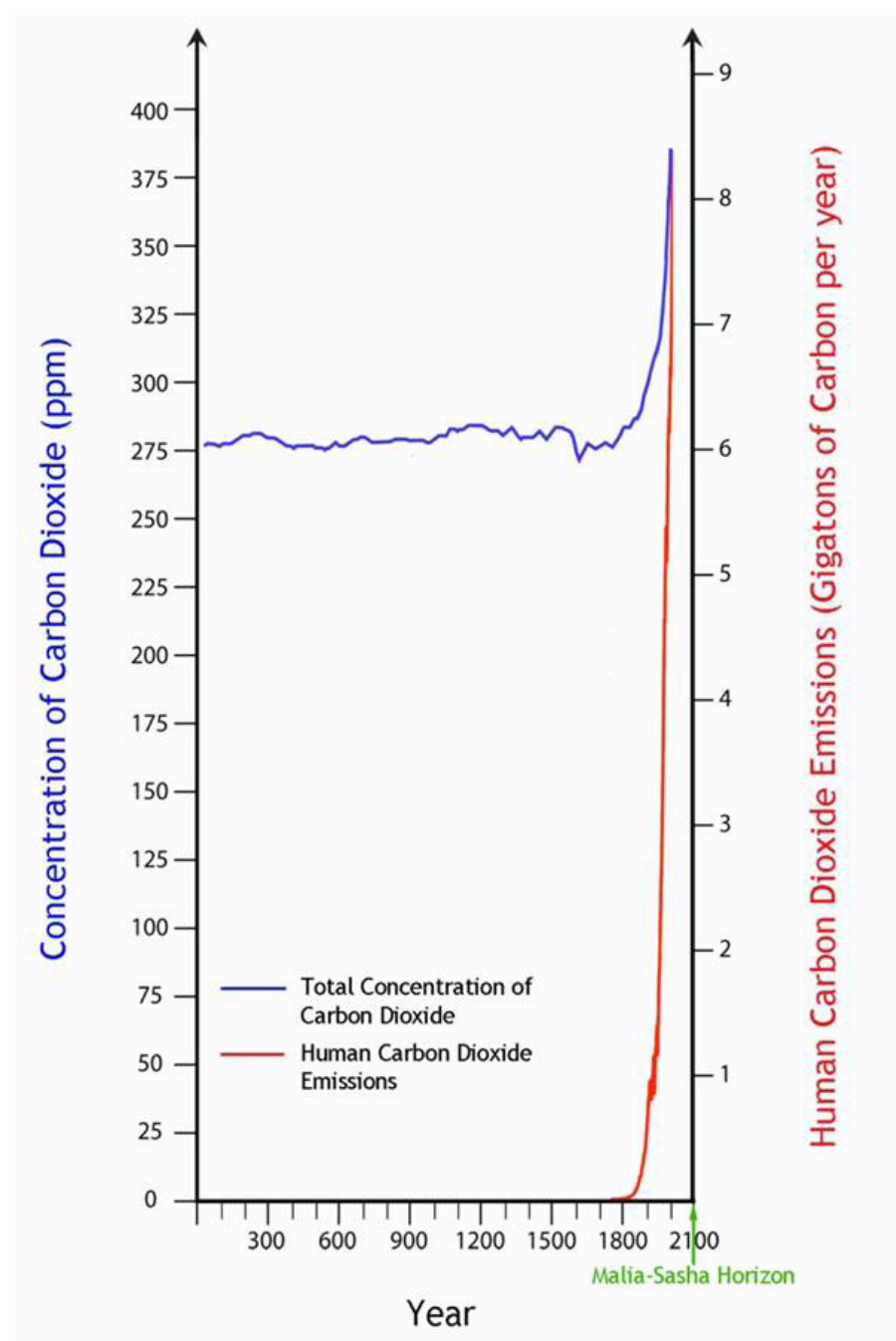
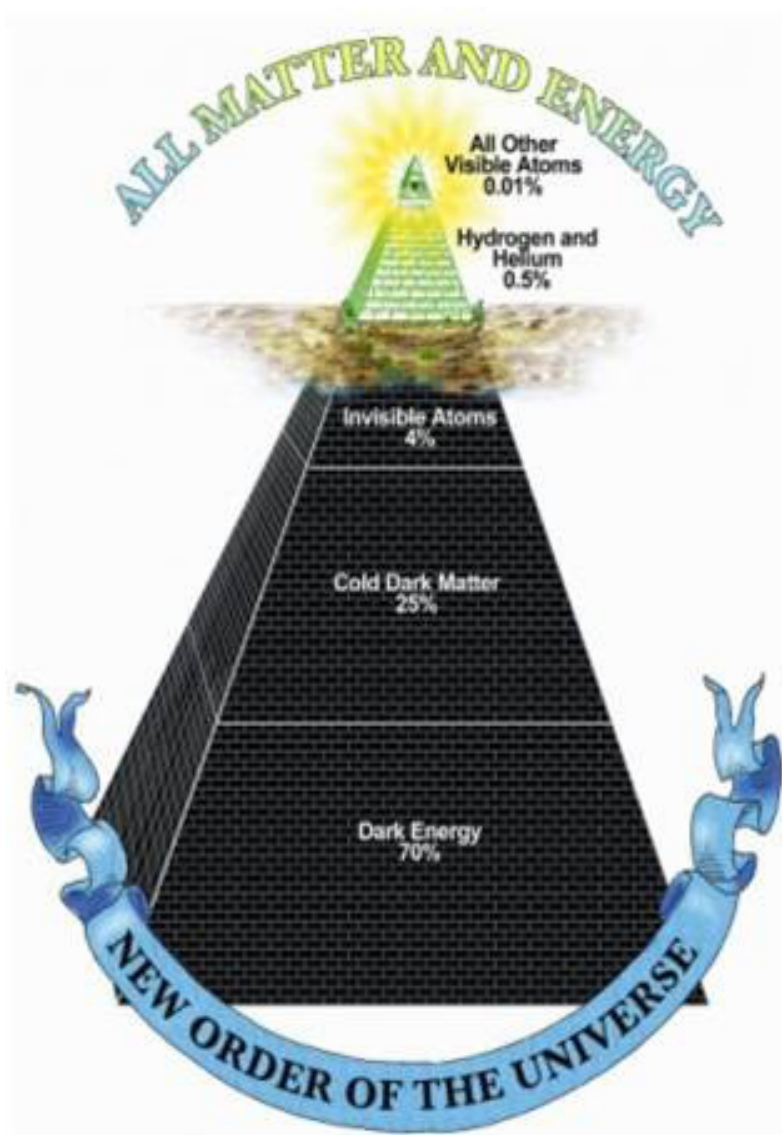

Figure 1.1 World economic history in one picture. Incomes rose sharply in many countries after 1800 but declined in others.

Però no només vivim un moment privilegiat, som sobretot una espècie privilegiada. Només unes condicions molt excepcionals d'un conjunt de constants físiques poden permetre que hi hagi vida, i només unes condicions encara més excepcionals i úniques poden permetre la vida intel·ligent, és a dir, la vida conscient de si mateixa. Per exemple, els àtoms que componen les molècules del nostre cos i de tots els animals i plantes, i de les pedres i dels metalls, són una part petitíssima i excepcional (no arriba al 0,0001%) de l'univers.

A més, per si encara teniu dubtes, els astrònoms porten estudiats al voltant de 3.000 sistemes planetaris i en cap d'ells hi ha la més mínima possibilitat que hi hagi vida. I és que la Terra reuneix les condicions excepcionals necessàries perquè hi sorgeixi vida (per la distància al Sol, per la forma de la seva òrbita, per la presència de la Lluna, per la distància que ens separa de Júpiter...).

Inspirat encara en la visió newtoniana, Tom Wolfe, el novel·lista americà, no fa gaires anys, deia:

“Religion is dying [...] but everybody still has to believe in something. It would be intolerable — you couldn't stand it [...] to finally have to say to yourself, ‘Why keep pretending? I'm nothing but a random atom inside a supercollider known as the universe’.”

La visió cosmològica actual no nega que siguem un conjunt d'àtoms; però, renoi, quins àtoms!

En definitiva i per acabar. Com us deia al començament de la lliçó, Keynes es proposava mirar més enllà de la crisi del moment i feia la predicció d'un futur brillant en temps dels seus néts (que sou vosaltres). Jo, més modestament, no m'atreveixo a fer cap predicció (segur que m'equivocaria); però avui m'he proposat examinar, amb els ulls de la ciència, quin és el nostre paper en el món present, i en el món futur. I he constatat que nosaltres, modestos parcellets d'àtoms carregats d'informació, tenim una enorme **responsabilitat** com a espècie. Perquè de nosaltres, l'espècie humana, ara, en aquest moment, possiblement depengui el futur de la vida intel·ligent en el cosmos. No és pas poca cosa.

Enhorabona, doncs, per la responsabilitat que recau sobre les vostres espatlles, i moltes gràcies per escoltar-me.

